

מ.א.

פ ר ט י כ ל מ"א /א
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום י"ב חשוון תשי"א-23.10.50
בשעה 11.00

חברי הוועדה הצומחה:

- היו"ר א. פרמינגר.
- צ. יהודה.
- א. חושי.
- א. מזורי.
- ש. גורן.
- א. בהיר.
- ח. לנדאו.
- א. ריקנטי.
- מ. אונא.

חברי הוועדה הצעירה:

- מ. בדר.
- מ. ארם.
- מ. ברנשטיין.

סדר היום:

א. דו"ח ועדת המשנה לחקר מקורות השוק השחור.

ב. סדר עבודת הוועדה בישיבות הקרובות.

היו"ר א. פרמינגר:

פותח את הישיבה.

אני חושב, שהודיעו לחברים בהזמנות את סדר היום של הישיבה. בהזמנה אשר נשלחה לחברים ישנם שני טעמים: א) דו"ח ועדת המשנה לחקר מקורות השוק השחור; ב) סדר עבודת הוועדה בישיבות הקרובות. היות והטעם השני הוא טעם קצר, אני מציע לדון בו החילה.

ברצוני למסור כמה פרטים ואני חושב שלא יחזור עליהם כל ויכוח. החסידיים העומדים בפנינו הם: א. להפעיל את ועדות המשנה. ועדת משנה אחת פעלה כסדרה וזוהי הוועדה אשר ממנה נשמע את הדו"ח. ישנן עוד 2 ועדות אשר צריך לכנס אותן ועליהן להחיל לפעול, והן: הוועדה לטיפול בשאלות המיעוט הערבי והוועדה לבדיקת החכנ הבלתי מושג לל רוח המקבל על הדעת. ב. על סדר יומה של הוועדה היו הצעות מטעם חברי העדה המשנה לעצירת המיעוט הערבי אונא וארם. הצעות אלו נדונו כבר בוועדה הכלכלה וישנן הצעות סיכום מוחכמות ומחולקות. אני חושב, שבאתח הישיבות הקרובות נצטרך לסכם את העניין הזה. ג. סיכום הדיון בקשר לעקרונות הכלכליים שעליהם תהיה מושגת החקלאות שלנו; היה דיון בוועדה על כך, הייתה הרצאה, ויש צורך לסכם.

ד. מאתני בפרמיטלים של הועדה, והפננת באחת מישיבותיה - אני אינני פועה בחודש יולי - העבירה אלינו שתי הצעות לסדר היום של חברי הכנסת גיל ובן-אליעזר בענין שנוי משטר היבוא לאור המצב בעול. אני מציע להשאיר את ההצעה הזאת בסדר היום ולא להכנה לפרוצדורה בענין זה, כי לכל הדעות הצעה זו החישובית.

א. אין לחבריה הצעות נוספות, אני מציע לעבור לסעיף השני של סדר היום - דו"ח ועדת המסנה לחקר מקורות השוק הפתור.

ח. לנדאו: יש סעיף בקטר למצב האספקה. אני מציע לדון בסעיף זה באופן דחוף, כי הוא מאד מאד מעסיק. אני מציע שהדיון בסעיף זה יתקיים בהשתתפות שר האספקה והקצוב אשר ימסור פרטים על מצב האספקה קודם ומה הם הסיכויים לאספקה בשבועות הקרובים.

א. מזור: מקובל אצלנו, כי במקרה שיו"ר ועדה נעדר, הועדה בוחרת ביו"ר אחר. על כן, חושבני שהמעי: הראשון אשר עלינו לדון בו הוא: בחירת יושב ראש.

א. בהיר: לכי מה שביררתי עם יושב ראש ועדת הכנסת, הרי בכל מקרה שיו"ר נעדר, הועדה בוחרת ביושב ראש אחר. כך זה היה בנשנת הכנסת, ודוקא הח' ברי-הודה עמד על כך בתוקף, כי במקרה שיושב ראש הכנסת נעדר, יבחרו ביושב ראש אחר. אני חושב כי הח' פרמינגר יבין, כי אין זה ענין אישי נגדו. אינני יכול להחביב לכך, שנחליט על יושב ראש באופן אוטומאטי.

היו"ר א. פרמינגר: ברצוני למסור לכם את שמירה לי פיעתי. בכנסת היה מופכם, שיושבי ראש מחלקים לא לפי בחירה בוועדות, אלא לפי הסכם מסוים בין הסיעות בהתחלת המושב. בהתאם לכך נהגו ביתר הוועדות, אמנם קרו מקרים, שיושבי ראש נעדרו מכמה ועדות, וחברי הועדות בחרו ביושב ראש אחר, קרו גם מקרים שפשוט לא היה חבר אחר מאותה סיעה, אלא רק נציג אחד, אבל חמיר זה היה מופכם. ברצוני להעיר לחברי הועדה, שהיה כבר תקדים בענין זה בוועדת השירותים הצבוריים. כאשר חבר הכנסת ריקנטי חלה, הודיעה סיעת החרות, כי מר כהן יכהן כיו"ר ועדת השירותים הצבוריים עד שחבר הכנסת ריקנטי יחזור. אני מבין, כי זוהי אינה שאלה פרסונלית. אינני האיש פרמינגר, אלא נציג סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת. לא יהיה זה מן הנכון אם נכנס נואג חדש, אשר יפגע באחת מאבני היסוד של העבודה המשותפת בכנסת, שהיא הסכם הדדי בין הסיעות על ניהול הועדות השונות. מבחינה פרמלית, פיעתי הודיעה על כך לוועדת הכנסת, לוועדת המינויים של ועדת הכנסת ולועדת הכלכלה. אני מציע, כי דוקא מכיוון שיו אינה שאלה אישית - לו היחה זו שאלה אישית אכסר היה לפתור אותה בקלות - אלא זוהי שאלה הנוגעת לעבודה המשותפת של כל חלקי הבית, לא לעורר את השאלה הזאת.

ח. לנדאו: חושבני, כי הטעות היסודית בדבר היא, כאשר מעלים את הדבר בצורת יושב ראש ועדה. יושבי ראש ועדות לא נבחרו מעולם. אף ועדה לא בחרה ביושב ראש, אלא התסב היה על חלוקת יושבי ראש הועדות, והיתה בחירה מסוימת וחלוקת מסוימת של הועדות. אני מבין שהתעוררה בעיה של בחירת יושבי ראש לוועדות המסנה אשר בהן אין יושב ראש פרמננטי. אולם, במקרה זה דומני כי השאלה מיותרת לחלוטין.

א. מזור: אני גם כן רוצה להדגיש, כי זוהי אינה שאלה אישית. אני זוכר, כי בוועדת הכנסת

בכל פעם שהיו"ר נעדר, בחרנו ביו"ר אחר, ודוקא מח"מ דרשה זאת. כאשר יו"ר ועדת הכספים, חבר הכנסת פנקס, נסע לחו"ל מלא את מקומו חבר הכנסת גרנות ולא חבר מהחזית הרחית. על כן, אני חושב, כי גם בוועדת הכלכלה עלינו לנהוג בהתאם לכך.

א. חוסי:
החברים צודקים באמרו, כי בוועדות סוגיות בחרו ביושב ראש. גם בוועדת הכלכלה בחרו ביושב ראש. אני מציע, כי נשאל את יושב ראש ועדת הכנסת מהו הדין במקרה זה, ועד אשר נקבל תשובה, כלומר, עד הישיבה הבאה, יכהן ביושב ראש חברי הכנסת פרמינגר.

א. בהיר:
אינני אומר, שאין אפשרות לבחור ביושב ראש את חבר הכנסת פרמינגר כאחד החבר, אבל אני מתנגד לנהוג שפיקח תבחר ביושב ראש.

אני מציע, כי חברי הוועדה סגור וצבי יהודה, אשר הם גם חברי ועדת הכלכלה, יחד עם חברי הכנסת פרמינגר וברנשטיין, יועדה הכנסת.

צ. יהודה:
אין כל חשק, עניין האמיקה הוא עניין חשוב מאד, אבל מאחר שלא הזמנו את חבר מקודם, עלינו להחליט, שמאלת האמיקה תעמוד על סדר יומה של הוועדה בישיבה הבאה.

היות ועניין השוק השחור, הוא עניין המטריד את כל הישוב, ועלינו להקדיש לו זמן מסוים, הצעתי היא, שנפתח בדיון על עניין זה, כפי שהוצע בסדר היום של הישיבה.

א. חוסי:
הוועדה לחקר מקורות השוק השחור נתמנתה בסוף המושב הקודם של הכנסת, והספיקה להתארגן רק בשבוע האחרון של המושב.

עד עתה היו לנו 12 ישיבות. מתן 10 ישיבות רגילות עם פרטיכלים ושתיים שאפשר לקרוא להן החיצוניות לפני התארגנות. אנו מספקנו לברר רק חלק. אמנם חלק חשוב, שנדמה היה בזמנו שהוא החלק הדחוף ביותר והקובע ביותר בשוק השחור והוא: עניין חומרי הבנין. אמנם, אפשר לומר, כי יש לנו מושג מה על עוד ענף אחד בכלכלה - ענף בנייר ובתי הדפוס, אם כי לא מספקנו לבררו באופן יסודי. אנו עומדים לברר עוד 2 שאלות רציניות: א. שאלת אמיקת המזון. ב. שאלת הטכסטיל, ההלבשה והנעלה. אדבר, אכזא, בעיקר על עניין חומרי הבנין. על עניין זה אפשר לדבר יותר משעה, אבל אני אמסור את הדברים העקריים וחברי בוועדה ימלאו את החסר, כי בסורה שלמה של עניינים לא היו חלוקי דעות.

א. קיקנטי:
האם דרו"ח יובא לפנינו שלבים שלבים?

א. חוסי:
זהו דרו"ח ביניים.

באחת הישיבות האחרונות התעוררו חלוקי דעות בין חברי הוועדה. לאחר מחברי הוועדה, ד"ר ברנשטיין, הודיע, כי מכיוון, שהממשלה החחילה בינתיים במעולות נגד שוק השחור, הוא יבור, כי עבודתנו מיוחדת. זו הייתה המיבה העקרייה אשר

בגללה החלטנו להביא את הענין הזה לוועדה הכלכלה, כי היא למעשה קבעה את הועדה לחקר מקורות השוק השחור. יתר חברי הועדה חשבו, שאין לבטל את הועדה, אלא להפך להחיש את עבודתה.

ועדה לעצב הענין. כאמור נכנסנו לבירור שאלות חמרי הבנין. בשמונה ליבות שמענו כמה צדדים כגון: המסקה הראשי של משרד האספקה והקצוב, מר ליימן; ארגון קבלני הבנין; סולל בונה; יבואני חומרי הבנין; ארגון בעלי הבתים. כמו כן הזמנו את התאחדות החוזרים והמטביר המרזי, אשר לא הופיעו. שמענו גם את מר שוטני יושב ראש ארגון בעלי הדפוזי הגדולים. חקרנו באופן יסודי את מנהלת הנמל בחיפה ומנהלת המכס בחיפה.

הנה, כמה מסקנות, אשר הועדה לא הגיעה אליהן, ופל כן אמור אותן על דעת עצמי.

מה ראינו בטבח חמרי הבנין? מה הן הגורמים לשוק השחור בטבח זה? ראינו, כי בטבח זה היה חוסר הסדר בפיקוח. הפיקוח לא בא בצו בבת אחת על כל חומרי הבנין, אלא בא מיפין מיפין ותצטתחיל רק השנה. המחסור, ועל כן השוק השחור בענין זה, התחיל בעת בראשית שנה זו. תחילה בצורה של חוסר מלט ועל כן שוק שחור, אחר כך בברזל ובעצי אבי קובע, שהגורם הראשון היה המחסור אשר הוא המיד אב לשוק השחור. אולם הדבר השני אשר היה גרוע, הוא שער עכשו, באופן יסודי אין הסדר בטבח זה בדרך כלל. אין יודעים מהו המלאי, מה נמצא בפיקוח ומה לא. דבר זה גורם לפרצה עצומה בדרך לשוק השחור.

גורם שני הוא: חוסר פיקוח יסודי על החופים. כלומר, באופן תאירתי, ולא רק באופן תיאורתי, אלא באופן מעשי, יכול להיות שמגיעה אנזיה לנמל, או לאחד הנמלים, כמו יפו, או ת"א איטח שאין נמל, וכורקת את חמרי הבנין על אחי החופים אשר שם אין השגחה, כי אין לנו זירות אשר שומרות על החופים. באופן תיאורתי יש ברשות משרד יירה וחצי, וכיוון שטירה אחת צריכה להיות סמצב הכן, אין במה לשמור על החופים. כאשר החל ראש הממשלה בפעולותיו נגד השוק השחור גויסו 2-3 פירות של חיל הים למלחמה בשוק השחור.

לא היה פיקוח מספיק בנמלים. בזמן ממשלת המנדט היו בנמל חיפה 450 שוטרים רגילים, שוטרי משטרה החופים. כיום ישנם 130 שוטרים רגילים. שוטרי מכס בנמל חיפה ישנם 35 העובדים בשלוש משמרות, כלומר, 12 שוטרים במשמרת. אם נמצאות בנמל 30-40 אניות, הרי מן הנמנע שעל כל אניה יהיה שומר מכס, ועל כן משמש הדבר כתח להברחות. קיים מצב כזה, שבנמלדשטחו עולה על 130 דונם ישוטרול של שני שוטרים. השמירה בנמל אינה מספיקה בהחלט, והקמוץ בשוטרים גורם להוצאות בטבח ההברחה. אינני מדבר על גניבות, כי הוברר לנו שאחוז הגניבות בנמל חיפה אשר מגיע לחצי אחוז, הוא אחד מהנמוכים ביותר בעולם.

הוברר לנו שיש הבדלים בין המידות המסחריות ובין המידות הרגילות בעציה וברזל. מחברר, כי יש מרחק של 10%-4 בין המידות המסחריות ובין המידות הרגילות. לאף אחד מבתי החרשת הסולחתי עצים וברזל אין מידות מדויקות. התפרש הוא תמיד בין 10%-6. אחרי מלחמת העולם בתי החרשת לא רצו למכור ומפני כך לא דייקו עד אשר באו האימפורטרים ודרשו מרג'ה של 10%-4. אם תקחו בחשבון שבאו ארצה 130 טון ברזל, הרי אלה הן כמויות די גדולות; זה ענין ש-20,000-15,000 קוב עצים ו-10-12 טון ברזל אשר יכולים להגיע באופן כזה לשוק השחור.

הוברר לנו מחלונות היבואנים, ואני מבקש לשים לב לכך, כי בזמן שהתחיל קצוב האספקה, לא רק שלא צמצמו את מספר היבואנים, אלא הרחיבו אותו בהרבה. יש שני מיני יבואנים. יבואנים גדולים שנמצאים בארץ עשרות שנים, הידועים כפירמות ידועות בארץ ואשר לפי דעתי יזו אינה דעת כל חברי הועדה רבים מאת אינו עוסקים בשוק השחור, כמו פירמת מייבר. בינתיים הפכו ליבואנים מתורכזי או טוכניי אשר רבים מהם ידועים כאנשי השוק השחור מיסודם. בתחילה קבלו אנשים אלה 3% מהיקף היבוא ואחר כך 10% נעשו לגורמים רציניים לשוק השחור.

לדעת רבינו - וזוהי גב דעתי - לא צריך

היה להרחיב בצורה כזאת את מתן רשיונות היבוא מטחי סיבות: א.

כי אם ענין היבוא מותרת, הפיקוח נעשה יותר קשה. אילו היו

פתוח יבואנים היה יותר קל לנקח עליהם, מאשר היום. ג. ישנה

במסחר אנשים ופירמות אשר שמרו על שמה הטוב וישנה כאלה שלא היה

להם שם בכלל ועל כן אינם שומרים אותו. על כן אני אומר, כי מבחינה

זאת אפשר היה לנקח על היבוא אילו היו פתוח יבואנים. לדעתי, יש

לשים לב למי ניתני הרשיונות, ולהוציא מזה את המסכנות.

ברצוני לומר, כי על חלק רציני מתמרי

הבנין בכלל לא היה פיקוח. על חוטי חשמל, צנורות לחשמל לא היה

פיקוח ועל כן יש שוק שחור.

בזר: נוסף לשוק השחור היה הברזל היטן

שנלקח על ידי קבלנים מפוימים מבתיכ הרוסיים בכמויות שאינן מבוטלות

כלל וכלל. על כמויות ברזל אלו לא היה פיקוח ועל כן היו אפשרויות

רציניות מאד למקורות השוק השחור.

בחלוקת רשיונות - ופה אני מבקש לסייג

לב באופן מיוחד - ישנה שני גורמים: א. המחלוקת המכניות של

העיריות, אשר נותנות רשיון לכל אדם הרואה לבנות, אם כי אין

לו חמרי בנין והוא הולך לחפטים; ב. אגף המלאי במשרד האספקה

וקצוב. גם כאן נתנורשיונות עד לפני כמה זמן מבלי להתחשבאם

יש חמרי בנין, או אין. ועל כן נוצר מצב כזה שאנשים קבלו רשיונות

ולא בנו. קבלו חמרי בנין ומכרו אותם לשוק השחור. היו אנשים אשר

קבלו רשיון ובנו והיו קבלנים אשר היו להם חמרי בנין מקודם. גם

כאן ישנה שני גורמים. אחד מהם קנינו פתוח או יותר והשני שרם הקרנו.

הגורם האחר הוא: הסוכנות היהודית. הסוכנות היהודית הביאה חמרי

בנין בכמות עצומה הן בהעברות הון של העוליים והן כמוילד מיטב.

הסוכנות היהודית חלקה את החמרים האלה לגורמים שונים. וכאן אני

צריך להגיד דברי מריה אבל נכונים. היו מקרים, ולא מעטים, שהקבוצים

ולא רק הקבוצים, קבלו חמרי מהסוכנות בתקניב בייס ומכרו את החומר

לשוק השחור. חלק מהיבואים קבלו מקום בחם חמרי בנין ומכרו אותם

לשוק השחור; חלק שני קבל חמרי בנין והם מכרו לשוק השחור, ועשה

זאת בצורה זו: אחד הקבוצים קבל, נניח, 10 טון ברזל ונזקק רק ל-5,5

טון, לעומת זאת נזקק לאנטימניום אשר לא היה לו, ועל כן מכר

את הברזל במחיר השוק השחור לאחד הרוחנים וקנה ממנו את אנטימניום

גם כן במחירי השוק השחור. או, למשל, קבוצ אחד קבל עצי לבנין,

ונזקק לעצים לרהיטים ועל כן מכר את עצי הבנין לשוק השחור וקנה

עצים לרהיטים במחירי השוק השחור. הערב יום הכפורים בא אלי מר

צימרמן, בעל בית מסחר גדול חיפה וליטר לי, שהנה אחד הקבוצים האים

לו 3,5 טון ברזל וביקש אבי שנדימסחר, הינו והוא טרב חלק הקבוצ

למקום אחר.

כך נוכחנו, מי ישנו חומר כשרון מוחלט

במנגנון של אגף המלאי. החל מלמסלה וגמר למטה, וקודם כל: חו ר

פקידים מתאימים בעלי יכולת ובעלי כשרון. כמו כן שמענו כי בקרב

הפקידות ישנה גם לחיתות. אמסור דוגמא אחת. בעל בית אחד רצה לקנות

2,5 טון טרנחמיות. בא לאגף המלאי וביקש רשיון ואמרו לו: אין.

הלך לחנות ומתכח לדעת כי החומר ישנו. חזר לאגף המלאי ועד אמרו לו:

תגיש בקשה. כאשר הגיש בקשה אמרו לו טוב: אין. אולם, כאשר יצא

החומר...

הנ"ל. בעל הבית הלך אחר וסנה את החומר במחיר הטוב השחור. התבדל במחיר הוא בין 75 לירות לבין 250-300 לירות. ברור, אטוא, כי כאן קיים קשר בין המחזור ובין הפקיד. אחן עוד דוגמא. בחיטה ישנה 2 מטרריה ממטלתיים: אגף המלאי ומטרי לרכוש זמנות, משרד הרכוש הנמוט זקוק ליוטא כדי לחקן את הגגות בנחיה הערבית. חיוטא נמצא באגף המלאי, אך הפקיד אומר כי אין. ענין זה נסתר ועל כן מחבל.

אני הכאתי רק חלק מגורמי העוץ השחור, אבל ישנה עוד רבייה אשר אותה וראי יביאו יותר חברי הוועדה.

למענו את ארנון קבלני הבנין זהו סדרו לנו, כי השנה בנו בח"א 5000 חדר. לבניה זו היו נחוצים להם 1300 טון בויזל והנה קבלו רק 10% מהממשלה ו-30% קנו בשוק השחור. אם כי ידענו כי דבר זה אינו נכון לא דצינו להסריע להם. אולי, באר דבר האים החשוב ביניהם, ד"ר ברגר, אמר, כי למעשה קבלו 50-60% מהגרזל קבלו מהממשלה.

מהו העירוב? מהו סדר לניגוני החיך מסקנות? לדעתי - ואני מדגיש לדעתי בלבד - מתקש העיר הבנייה. יונה אנטי-האומריה: ביטול הבניה הפרטית. אני מחנגד לכך בכל תקף. מ.א. אדם היושב בארץ 30 שנה לא יוכל לרכוש דירה זאת אלא נמצא רק אדם אחת יוכל לרכוש דירה? דבר זה עלול למגוע גם בהעסקה, בירוב הפועלים, 2/3 מהם עובדינו בבניה הפרטית, ועל כן אני מחנגד לביטול הבניה הפרטית. אני שואל: מדוע לא יתכן הסדר הבניה הפרטית? לדעתי הראשונים בתור הם הפועלים, אחר כך הבנינים העבוריים לעוליים: בחי חמר וכו', אחר כך בחי חרזת ואחר כך שיכון עממי, מה שנקרא: שיכון הוותיקים ואחר כך הבניה הפרטית על ידי הוצאת רשיונות. לא יתכן לאף אדם לגשת לבניה עד אשר יהיה לו רשיון לבניה ולא יתכן רשיון לבניה עד אשר יהיה לו חמרי בנין.

דבר שני, אשר לדעתי יש לענותו הוא: היבוא היבוא ביניה מועטות, ואני אומר עטות מאד: בידי סירכות בעלות על או בידי יבואנים בעלי שם הימיוני. אותה נכנסת לכך, דבר השחור מאליו, סולל בונה והמטביר המרכזי. קונטרולת חתימה עליהם חרטה יותר קלה כאשר הם יהיו מעטים ולא כל בנייה יוכל לקבל רשיון יבוא.

הקובץ הנוצא רשיונות צריך להיות הסוסר אשר נותן את החמריה ורק אחרי זה יכולים להוציא רשיון בנייה. אני יודע מנסיוני, כי כאשר נסוף אצלנו בחיטה, אולם אורה ורצינו לבנותו מחדש, לא יכולנו להשיג רשיון בנייה, אם כי העירייה השתדלה וגם הזכנות, עד אשר האנגליים יצאו את הארץ. בזמן המנדט לא נחנה עירייה חיתה רשיונות עד אשר לא קבלה ממילתו בדאון אשר לקבלת חמרי בנין. לדעתי זהו הסדר טוב.

ברצוני להגיד אגב אורחא, כי אין כל פיקוח על חוזק הבנין. באופן תיאורטי אדם צריך 60 קילו ברזל לחדר. האם מישהו משגיח אצל שמים 60 קילו, או 30? מי משגיח על כך שלחוזק הקיר יהיה די מלט? מי משגיח על כך שלא ישימו חול דק במקום זימית? אין כל השגחה על דברי אלה וזהו שוק שחור, כי אם הוא מקבל 60 קילו ונותן רק 30, הרי את היתר הוא לוקח לעצמו.

יש הכרח להגביר את הפיקוח בנמליים. ובאין אין חכמות, אם רואים פיקוח יש אורך במטפתיים. לא יתכן שאצל האנגליים, בזמן שכמויות השחורה שהגיעו היו קצות ב-40% אחוז מאשר היו, דיו 460 שוטריה ועכשו יחייב רק 35. דבר זה ישנו גם בנמל וגם במכס.

יש הכרח להכניס בישראל את אשר מקובל בכל העוליים, שמידה היא מידה ואין הפרש בין מידה מסחרית ובין מידה רגילה. סדרו לי, כי הסחרי הקמני, בלי בלי שם שכאשר מביאים את הברזל בתבילות שבכל אחת מהן ישנה 5 מוטות, הם מוציאים בכל פעם 2 מ-400 תבילות, מכאן, רבותי, מביעות כמויות לא קטנות כלל וכלל לשוק השחור. יש הכרח להגיע בארץ למידות הוגנות.

יש הכרה לשנות באומן יסודי את המצב באגף המלאי, כלומר, להוכיח מנגנון יותר מוכשר ויותר יעיל. יש לעשות זאת מסנהלי האגף במרכז ועד המנהלים במקומות.

יש הכרה להגדיל את מנגנון החלוקה

והסיקוח.

ובספת - ושוב על דעת עצמי - יש לאפשר יבוא חמרי בנין ללא תשלום וללא הגבלות, אבל טוב אני מדגיש, לכל ארתי - פרחי, כי אז יוצו שוק שחור.

א. מזור: אם יהיה יבוא חמרי בנין ללא תשלום, לא יהיה שוק שחור.

א. חוסי: אם יהיה יבוא ללא תשלום וללא הגבלות ויטמק את צרכי הבנין, הסיקוח יהיה מיותר. הייתי יכול לתת דוגמאות רבות כיצד כמויות גדולות של עציץ לא הגיעו לארץ, כי פקיד מסויים, במקרה מסויים, אמר בלי איין צורך, תני יכול להביא באומן קונקרטי דוגמא, שסולל בונה יכול להביא 30 אלף קוב עציץ, אבל אמרו לו כי אין צורך, ועל כן לא הביא.

שמענו אדם בשם מר טוטני, איש ידוע פחות או יותר בארץ, העומד בראש ארגון בתי הדפוס, והוא סיפר לנו כי אטשים אשר איננו רוצים לעסוק בשוק השחור כמעט ואינם יכולים לעבוד. בארגון אשר הוא עומד בראשו נמצאים גם דמוס אחרות ודמוס מרחביה. והנה, הוברר להם כי ישנה חבלה לטובה של פירמה מסוימת - סוכנות להבאת נייר למזרח ים, פירמת סטרוד. פירמה זו קבלה כמויות גדולות של נייר מהנייר שהביאה הסוכנות היהודית מאמריקה ומארצות אחרות. מר טוטני ספר כי בפירמה זו יש הפרט במידות, בין 60 ל-75 גרה. בתי הדפוס מקבלים 60 גרה והפירמה מחטבת את החשבון לפי 75 גרה ועל ידי כך משתמרות אצלו כמויות עצומות. יש עניין של מכונת היחוד בפירמה זו. היא מקבלת הנייר מחו"ל בדולרים וחוחכת אותם לגליונות ונתגלו הפרטים עצמם. היא נוחת את הנייר גרוע, מלוכלך ובלתי מדויק ויחד עם זה מקבלת מרג"ה של 10-16% אח"כ, מחוץ לגנבות נוצרות אסטרטיות גדולות לשוק השחור.

מר טוטני הוסיף וספר, כי הנא בא יהודי וברצונו להדמיס ספר ולזה נחוצי לו 5 טון נייר, אבל למר טוטני אין נייר וכמו כן לבתי הדפוס האחרים. אולם, כעבור זמן הוא בא והביא אתו נייר. מאין קבל את הנייר? הוא קנה אותו בשוק השחור. כאשר מר טוטני אל פקיד מסויים על מנת לקבל נייר, הוא איננו יכול לקבל הרשיון, אבל המתווך המסתובב על יד הפקיד מטמק לו את הנייר.

אנו לא חקרנו את הפקיד וכן לא את העניין בכללו, אבל כאשר טכרתי את זה לשר האמסקה הוא אמר לי: לא מן הנמנע.

מתברר עוד דבר והוא, כי בנייר הנמכר על ידי סטרוד למרחביה ישנה הפרטיות במידות, אם כי רק של 9%, אבל ישנו. הוא סיפר, כי הקבוצים איננו שוקלים את הנייר. הם מקבלים אותו באומן. כאשר מר טוטני העיר להם, שיטקלו את הנייר, עשו כן ומצאו הפרטים. כאשר בתי הדפוס קנו את הנייר אצל האימפורטרים, הנינו משלמים את המחיר הקבוע, כלומר איננו קייים, אלא משלמים על החלבון. הפרט במחיר הנייר הוא בין 95 לירות ל-100 הטונות, והאימפורטרים דורשים 150 לירות הפרנה עד החלבון. עברו שנה ויום בדיוק עד אשר קבעו את מחיר הנייר. בינתיים נשאר הכסף אצל סטרוד והוא אומר כי לסוחר ידוע הוא יחזיר את ההכסף. אולם, באים מאות קונים אשר קונים כמויות קטנות, ואיננו הולכים לחבל את התרשיות.

ברצוני למכר ולומר: הועדה שלנו עשתה עבודה עצומה, אבל היא רק בראשית עבודתה. כחוצאה מישיבה זו עלינו להחליט כיצד לכלכל את מעשינו.

אני מציע שהועדה תחליט, שהועדה ממשיכה
בעבודתה ובינתיים מוציאה מסקנות ביניים. במסך השבועיים הקרובים
נגיע למסקנות ביניים בנוגע לדברי החקירה אותה היטב. לאחר זאת נמסיד
בעבודתנו עוד חודש ימים ונכנס את עבודתנו. אני מניח, כי במקרה
המזון אין צורך לערוך, כי בינתיים הוועדה בו זמנית בו זמנית
עד תאריך מסוים, אבל בתומתי בגין המסקנות נצטרך לכתוב את עבודתנו
במסך 6 שבועות בתנאי העבודה הנוצרים מוציאה מסקנות ביחס לתמרי בגין.

היו"ר א. פרמינגר: אני נותן את רשות הדבור לחברי לשאלות
אין ספורט ביביות ולא לשאלות רישוריות.

תמרי

ש. גורן: האם הועדה תקרה מה חן כסויות הבני והוייר
אשר נכנסו לארץ וכיצד תולקו?
הייתי רוצה שהועדה תחקור אותי ועוד
כמה אנשים ביחס לחלקי חלוק למכונות.

א. מזור: מרב שנגיד את דברי, הוסבני העלינו לדון
בהצעת חבר הכנסת ברנסמין. כלומר, נאלח
השאלה, אם לאחר ראש הממשלה החל בפעולתו נגד השוק החסור, יש צורך
בהמשך עבודת הועדה. א. כי שמעתי, כי יו"ר הועדה, מר אבא חושי,
דבר עם ראש הממשלה בעניין זה, אני מציע למיזר לראש הממשלה את
חלך מחשבתנו בעניין זה ולקבל ממנו הוראות.

ועתה לענין. אני מצמער מאד לאינני
יכול להסכים לדברי יו"ר הועדה. אינני שבע רצון מעבודתנו. אינני
מאשים אף אדם, אבל נדמה לי כי שחתנו האנו וזאת חקירה ותחקירנו הוא
לחקור. העבודה שעשינו עד עתה אינה נקראת חקירה. לדעתי, לא באנו
עדיין לכל מסקנה. לפי מהלך הדיונים בוועדה נוכחתי, בדברי הנביא
ישעיהו, כי "כל ראש לחולי וכל לבב דודי מכף רגל ועד ראש אין בו סתור",
ועל כן אי אדר להגיע למסקנות ביניים מבלי לחקור. אתן דוגמה ביחס
לנמל חיפה. היינו בנמל חיפה, שמענו הרבה, האם זוהי חקירה? מדבריהם
על קבוצים. האם חקרנו את הקבוצים? לא היינו עדיין באף קבוצ. לא
הזמנו אף אחד מה חקירה. האם זאת נקראת חקירה? שמענו גם ענין
חולל בונה, אבל לא בדקנו את סנקציות ודבריו. כיצד, אכוא, נוכל להוציא
מסקנות? עלינו לחקור את גילוי המסרדי החנוכי ולתחיל במסרדהבסתון
אשר בראשו עומד מר בן גוריון.

לא חקרנו את ענין המחירי. אני מבין
שהאימפורטרים לוקחי את הכסף, כמקדון, אבל אינני מבין מדוע אתר לוקח
100 לירות והעני 120.

א. חושי: לא לכל בוחר יש מחיר, אלא לכל משלוח.

א. מזור: כל אמבוד למר שוטני אשר הוא ג יו"ר
התאחדות בעלי הבתיים אשר אני חבר בה,
אבל איננו יכולים להסתפק רק בדבריו. עלינו לעמוד ג או הצד השני,
אי אמור להוציא הירי ממקנות ביניים רק על חלק מהדבריו.

א. חושי: אמרתי, כי נוציא את מסקנות הביניים
אחרי שבועיים.

א. מזור: לדעתי, נוכל לכתוב את עבודתנו רק לאחר
6 חדשים, אם ברצוננו להגיע לכל הדבריו.

צ. יהודה:

נדמה לי, כי גם בטמח חמרי הבנין הועדה לא הקימה שני דברים ואם: א. סכר העבודה בבנין, וגם על כך היו חלונות מרובות שבכל הקטור לעניני הבנין אין כלה סדר, אין טוב חוק. ב. סכר ידירה. אני, למשל, חומך בהחלט בלעתו של חבר הכנסת אבא חושי ביחס לבניה הפרטית. אני מיחס לבניה הפרטית ערך עצום והייתי רוצה לעודדה, אך לא יחכן סגס כאן יוצר שוק שחור, המחירים אשר לוקחים כיום עבור סכר ידירה הם מחירי השוק השחור. עלינו לבדוק את שאלת סכר העבודה והרוח של הקבלנים. אם אנו אומרים כי בטמח הברזל והעץ צריכים לקבל מחיר צודק ורוח הוגן, מדוע לא יחול דבר זה על הקבלנים?

אם נגיע לידי מסקנות יש לכלול בתוכן את הדברים שהזכרתי עתה. רק אז אראה את הדבר כשלם.

ביחס לשאלה המסך עבודה הועדה, נדמה לי כי גם חבר הכנסת מזור ימליץ להמשיך עבודה הועדה, אם אגיד לו שהשוק השחור הוא פסע אשר חדר עמוק ותפס שטח רחב, ועל כן טוב שתעבודנה 2 ועדות בלי כל קשר ביניהן. אם ראש הממשלה עושה איזו פעולה, חבבא עליו הברכה. אולם, לי נראה, כי אם רוצים להגיע לידי מסקנות רצוני ששתי ידיים תמטלנה בלבד, אבל כל אחת לחוד. שמענו כי ראש הממשלה נמנה עם יו"ר הועדה ולא אסר את קיום הועדה.

אני בדעה שהועדה צריכה להמשיך בעבודתה.

א. מזור: אני מציע, להסגט תחילה עם ראש הממשלה.

צ. יהודה:

הייתי מקבל את ההצעה הזאת, אילו יו"ר הועדה לא נמגש עם ראש הממשלה, אבל לאחר שהוא עשה זאת אינני מקבל את הצעתך.

ביחס למסקנות ולסימח העבודה, חוטבני, כי חבר הכנסת מזור טועה בנקודה אחת. מטרת הועדה היא לחקור את מקורות השוק השחור, ולא להעמיד למשפט אף אדם. אילו היה מתקיימו להעמיד אנשים למשפט, הרי כל ימה טעשינו באמת אינו מספיק. אולם, בכדי להגיד שמתברר כי הפיקוח אינו בסדר, כי ישנם 2 משקלות ושתי מידות, ובכדי להגיד שאין שמירה מספקת וכו', הרי הועדה עשתה את אשר צריכה היתה לעשות. יחכן שכל המלאכה אשר עליה היה חבר הכנסת מזור, אינה בסמכותנו, ויחכן כי יש להעבירה לאינסטנציה אחרת.

אני מסכם ואומר: נראה לי, כי העדה עשתה מלאכה חשובה ומתקרבת למסקנות אשר נותנות תמונה מלאה לחיקון המצב. לעדתי, הועדה צריכה לעבוד לכי קר מסויים. אם הועדה גמרה את ענין חמרי הבנין, עליה למכמו ולהחיל בענין חדש. ועדת המסנה צריכה להגיע למסקנות ביניים ולהביאן לועדה הכלכלה.

ח. לנדאו:

הערה ראשונה לויכוח המתנהל פה, אם יש טעם להמשיך עבודת הועדה, או אין. אני סבור שיש טעם, טעם מטריאלי, בהמשיך עבודת הועדה. אינני חושב, שפעולת הממשלה צריכה להשיע על עבודתנו. החסקיזים הם שוניים. הממשלה רודפת את העברין באופן ישיר ומתקידנו אינו להביא את העברין לדין על גבירה מסוימת. כלומר, ההבדל הוא בין פעולה אדמינסטריטיבית לפעולה חקירנית. אני סבור כי אין צורך להחיע עם ראש הממשלה. גם ענין המסקנות אינו צריך להסמיע. אני, למשל, מסוכנע, כי הדוחות יהיו שוניים.

מה הטילה עלינו הכנסת? הכנסת הטילה עלינו לחקור את מקורות השוק השחור. אנו הגינונו שאין להסתפק בזה בלבד, אלא יש להציע מסקנות לביעור השוק השחור. דבר זה מתבקש מאלינו, ויש בו הגיון מסויים. השאלה היא: איך נמלא את חסקידנו בנאמנות ונגיע למקורות השוק השחור. ישנן שתי דרכים. א. להסתפק בשמיעת עדויות ללא קביעת עובדות ברורות, אלא על סמך ההרגשה, כלומר, לתת סקיצה על מקורות השוק השחור, וזהו מה שעשתה הועדה עד היום. הועדה לא חקרה

עובדות. הועדה שמעה על עובדות מבלי לבדוק אמיתותן. אני סבור, כי על סמך עובדות אלו אין לנו זכות מוסרית לחרוץ דין. נניח, שנקבע שהמחזור במצרכים משמש מקור לשוק העיסוה. יבואו באי כוח המפקח הזה ויגידו: באיזו זכות קבעתם זאת, ואת הקרחת עובדותי? אחת יכולי לשטות זאת, זוהי זכותכם, אבל רק לאחר שהחומר נמצא בידיכם. אני רואה את תקדושת מסוכן מאד. לדעתך, יוחי מביעה במורל הצבורי באוכן יסודי בהחלט. אנו מסתובבים עדיין כביב הנקודה הראשונה, כיצד לקבוע מה הם מקורות השוק השחור. לדעתך, עלינו לחקור עובדות, כדי שאם ישאלו אותנו על סמך מה קבעתם, נוכל לומר כי אסמכתא לכך. אסמכתא עובדתית ולא הרגשית. בתחילת עבודתנו נרדד האמפטיה וקצוב לתת לנו חומר על חמרי הבנין, היכן נמצאו חמרים אלה, בידי מי ובאיגוד כמכירות, כדי לדעת היכן לחפש, אך עד היום לא קבלנו את החומר הזה. אני מקווה שנקבל את החומר בישיבות הקרובות. לדעתך, אי נדע בידי מי נמצא החומר ולמי הוא חולק, נוכל לדעת את היה מה מקור לשוק השחור, או לא. אני מקווה שנעשה זאת ונזקיק את הגנבים והמסטריים.

צ. יהודה: מה הדין במקרה שמקבליה אינם נורמטיבי ל שתי מו, ומה?

ח. לנדאו: זהו ענין פלילי לחלוטין.

ברור, כי לאחר שנקבע את המקורות החבולנים מסקנות. היו"ר אמר כי ענין המסקנות הוא לא פחות חשוב, אבל לדעתך, עלינו למלא תחילה את חובותנו לגבי המקורות.

ברצוני לומר מספר מלים ביחס למקורות. לא יתכן להתחיל בסיקוח על מצרך מסוים מבלי לדעת היכן הוא נמצא ובאיזו כמות. ידוע לי על מקרה אחד בו"א כאשר פתחים באו אל אחד מסוים ושאלוה היכן השיג את הברזל אשר נמצא ברשותו. הוא צחק מהם, ואמר, כי הברזל נמצא אצלו עוד מהימים ההם. שמענו על כך גם מפי הנגרים כאשר דברנו על עץ. לדעת הנגרים מקורות השוק השחור בעץ הם במוסדות ממסלתיים. הם מענו כי 90% מהעץ "שחור" ו-10% רשמי.

ישנם מקורות רציניים לשוק השחור ואחד מהם הוא החבלה. אתן לכם דוגמא. לפני 6 חודשים החלו חברינו הנכבדים להקים שיכון זול מאד. הלכתי אהם למסכה על המלאי ביסוד ושאלתי אותם את אמרם לקבל חמרי בנין, כי במקום שלא לא נחזיל בעבודה, והוא ענה: כן. והנה התחילו לבנות והגיעו עד הגג הראשון והפסיקו, כי אין חומר, שאלתי את המסכה על המלאי מדוע הוא מסכה את הצבור; הם לא קנו בשוק השחור, כי אין להם כסף, אבל 95% מהקבלנים קנו בשוק השחור; אתה גרסת אחרת לשוק השחור. מדוע הבמחת להם סמריים? אני טוען, כי הבמחתה שוא דוחמת אנטיית לשוק השחור. אם יגידו לאנשים, שאין חמרי בנין, לא גתחילו לבנות.

א. בהיר: מה יש לעשות עד אשר יהיו חמרי בנין?

ח. לנדאו: הוכחה רצינית לכך אמרם מצוא בשטח הברזל. בתחילת הסיקוח מכרו סוחרי הברזל את הברזל במחיר נמוך מהמחיר שקבע הסיקות, כי היה בו ובמקום 60 לירות השונה מכרו ב55 לירות השונה. הנסיון לחפש את מקור החורפה הוא ליצור את היל.

אני מתנגד לריגולציה בענין הבניה מהיבט פשוטה. במצב המלאי על חמרי בנין כיום לא נגיע לבניה רשמית אף פעם. אין לך סיכויים, אפילו אם אתה רוצה בכך, ואני מאמין שאתה רוצה בכך.

ח. לנדאו: להודיע לכל הבונים, כי אין מלאי, הממללה עושה את כל האמצעים בכדי להשגו, וברגע

טיהרה, יודי עו.

א. בהיר: כלומר, להפסיק את הבנייה?

ח. לנדאו: בודאי. אין צורך להודיע, היא נכספת.

א. יהודה: יש להגבית שיכונים ליושבי האהל?

ח. לנדאו: כן. אבל, יצירת רגולציה, מידושה חס, ועל כן, אל נגיד: רגולציה, נגיד: א

ל נוציא מסקנות ביניים, כל עוד לא נקבעו העובדות לאמיתות. לא אחת על מסקנות ביניים כל עוד לא אדע שיש לי עובדות. לדעתי, עלינו להתרכז בזמן הקצר בקביעת עובדות וכמו כן להגביר את טמפו עבודתנו. עד עתה עבדנו בצורה מאד איטית. פיננסיים בזה אף אחד, אבל יש להגביר את קצב העבודה.

אני חושב, כי השאלה הראשונה אשר הועלת עתה היא שלא תבעה לעצמה את הפמכיות. אני מציע שנתלים על מתן חסינות לעדים שיזפיקו בפני הועדה ועל כן יה לנוח לצבור ולנסות להגיש למקורות השוק השתור.

היו"ר א. פרמינגר: ושומים עוד 4 ימים, אך היות ולא נדחה לנו זמן ישנה אמרות שהחבריה הרשומים יזוחרו על זכותם לדבר ונוכל להגיש לידי החלטות.

ח. בהיר: יחבן, כי ישיבת הכנסת תדחה לשעה 19.00. אני מציע, אכוא, כי במקרה יהישיבה תדחה נתכנס בשעה 16.00 ונמשיך בדיון.

היו"ר א. פרמינגר: באם ישיבת הכנסת תדחה, תתכנס הועדה אוטומאטית ותמשיך בדיון.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00